

## **Minőségügyi információszerzés az INTERNET-en**

*Johanyák Zsolt Csaba*  
*csaba@gandalf.gamf.hu*

Napjainkban a szakemberek közötti kapcsolattartásban, információcserében meghatározó szerepe van az időnek. Valószínűleg ennek tudható be az is, hogy a nemzetközi tudományos élet jelentős része számítógépek előtt ülve, a világhálózatokon keresztül zajlik le. Ezek közül a legnagyobb az INTERNET, ami helyi hálózatokat és egyedi gépeket köt össze.

Az INTERNET-en elérhető információforrások, kapcsolattartási eszközök tengerében nem könnyű eligazodni. Az alábbi szolgáltatások ismertetésével azoknak szeretnénk segítséget nyújtani, akik a minőségügy területén dolgoznak, vagy csak érdeklődnek a téma iránt.

### **Elektronikus levelezési listák**

A szolgáltatás igénybevételéhez rendelkezni kell egy elektronikus postafiókkal egy olyan rendszerben, mely része a INTERNET-nek, vagy kapcsolódik ahhoz. A levelezési listák olyan személyeket tömörítnek, akik érdekeltek egy adott témakörben. Ha valamelyik listatagnak olyan kérdése vagy ötlete van, amit többiekhez szeretne intézni, akkor nem küld mindenkinek külön levelet, hanem levelét elküldi a hálózaton keresztül a lista karbantartójához, aki aztán sajátkezőleg, vagy egy program segítségével automatikusan, kipostázza azt a listatagok számára. A listára felkerülni (feliratkozni), vagy onnan kiiratkozni a megfelelő címre elküldött szabvány szövegű elektronikus levél segítségével lehet. Az INTERNET-en több ezer levelezési lista működik, és ezek közül is jó néhány foglalkozik a minőségügyet érintő kérdésekkel, szinte mindegyik "társalgási" nyelve az angol. Nem egynek a forgalma a magas taglétszám következtében még a napi 100 levét is meghaladhatja, ezért hosszútávon nem érdemes túl sok listára feliratkozni. A legtöbb listát automatikusan működő programok kezelik. Feliratkozó levelünkre válaszként egy rövid ismertetőt kapunk, melyben az is szerepel, hogy hogyan kaphatunk további információkat a lista működéséről. Ha kényelmetlennek találjuk, hogy naponta több tíz, esetleg száz levelünk érkezik, előírhatjuk, azt, hogy egy, esetleg két naponként kapjuk meg egyetlen levélben összefoglalva az időközben a listára érkezett üzeneteket. Amennyiben ezt is soknak találnánk, a naponta beérkező információ áradatát még jobban szűkíthetjük úgy, hogy a napi összefoglalóban csak a beérkezett levelek tárgysorában szereplő szövegeket kérjük. Mivel a leveleket a listát karbantartó program archiválja, ezért ha egy tárgysor felkelti érdeklődésünket a hozzá kapcsolódó levél iránt, könnyen lekérhetjük azt az archívumból. A listák használata során figyelemmel kell lenni arra, hogy más címre (postafiókba) kell küldenünk azt a levelet, amely egy parancsot

(feliratkozás, összefoglaló, tárgylista kérés vagy egy archivált levél lekérése, stb.) tartalmaz a listát karbantartó program számára, és megint más címre azt amelyik egy hozzászólást, kérdést tartalmaz a lista témakörében. Az alábbiakban néhány minőségüggyel kapcsolatos lista bemutatása következik. A lista tulajdonosa az a személy, aki létrehozta a listát és felügyeli a karbantartó program működését. A feliratkozási cím az a postafiók, ahova a listát kezelő program számára küldjük leveleinket, a levélcím pedig az, ahova a többi listatagnak szóló üzeneteket, kérdéseket, hozzászólásokat kell küldeni.

## **ISO9000**

A lista tulajdonosa Nancy Jennejohn  
Postafiókja: *jennejohn@uwstout.edu*  
Témakör: minőségjavítás a felsőoktatásban  
Feliratkozási cím: *listserv@vm1.nodak.edu*  
Feliratkozó levél: *subscribe iso9000 <utónév> <családnév> <munkahely>*  
Levélcím: *iso9000@vm1.nodak.edu*  
Taglétszám: kb. 1500

## **MFG-INFO**

A lista tulajdonosa Steven A. Malnyk  
Postafiókja: *16513sam@msu.edu*  
Témakör: minőségügyi és egyéb feladatok megoldása a gyártás során  
Feliratkozási cím: *listserv@msu.edu*  
Feliratkozó levél: *subscribe mfg-info <utónév> <családnév> <munkahely>*  
Levélcím: *mfg-info@msu.edu*  
Taglétszám: kb. 250

## **QUALITY**

A lista tulajdonosa: James Reese  
Postafiókja: *r505040@univscvm.ebdscarolina.edu*  
Témakör: teljeskörű minőségirányítás a gyártásban és szolgáltatásban, minőségügyi filozófiák, minőségügyi rendszerek, SPC, minőségügyi szabványok, esettanulmányok  
Feliratkozási cím: *listserv@pucc.princeton.edu*  
Feliratkozó levél: *subscribe quality <utónév> <családnév> <munkahely>*  
Levélcím: *quality@pucc.princeton.edu*  
Taglétszám: kb. 1500

## **QUALITY-MANAGEMENT**

A lista tulajdonosa Cristopher Seow  
Postafiókja: *cseow@pmc1.pmc.port.ac.uk*  
Témakör: minőségirányítás, folyamatos minőségjavítás (CQI)  
Feliratkozási cím: *mailbase@mailbase.ac.uk*  
Feliratkozó levél: *join quality-management <utónév> <családnév>*

Levélcím: *quality-management@mailbase.ac.uk*

Segítség: *mailbase-helpline@mailbase.ac.uk*

### **TQM-L**

A lista tulajdonosa Jim Clauson

Postafiókja: *clauson\_jr@al.rsc.c.c.tn.us*

Témakör: TQM elképzések és alkalmazási lehetőségek a felsőoktatásban

Feliratkozási cím: *listserv@ukanvm.c.c.ukans.edu*

Feliratkozó levél: *subscribe tqm-l <utónév> <családnév>*

Levélcím: *tqm-@ukanvm.c.c.ukans.edu*

Taglétszám: kb. 700

### **TQMLIB**

A lista tulajdonosa Barton Lessin

Postafiókja: *blessin@cms.c.c.wayne.edu*

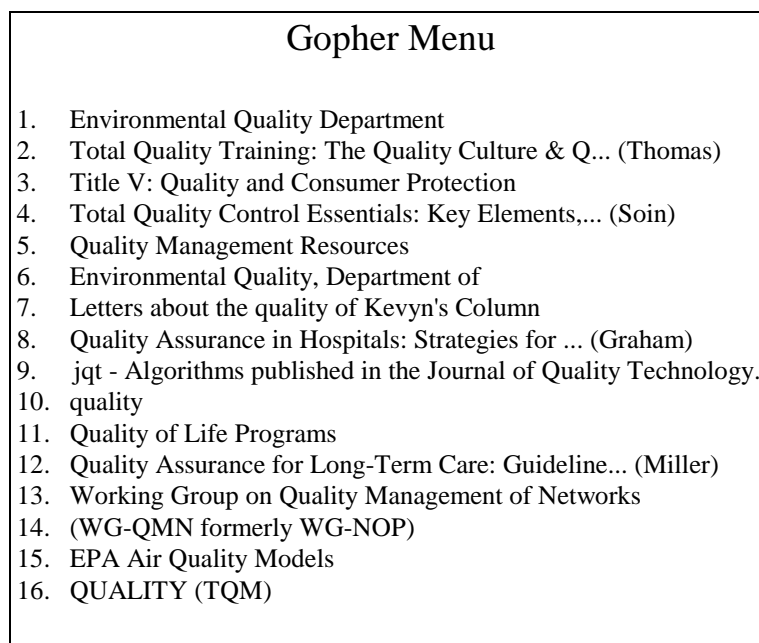
Témakör: TQM a könyvtári rendszerekben

Feliratkozási cím: *listserv@cms.c.c.wayne.edu*

Feliratkozó levél: *subscribe tqmlib <utónév> <családnév> <munkahely>*

Levélcím: *tqmlib@cms.c.c.wayne.edu*

Taglétszám: kb. 300



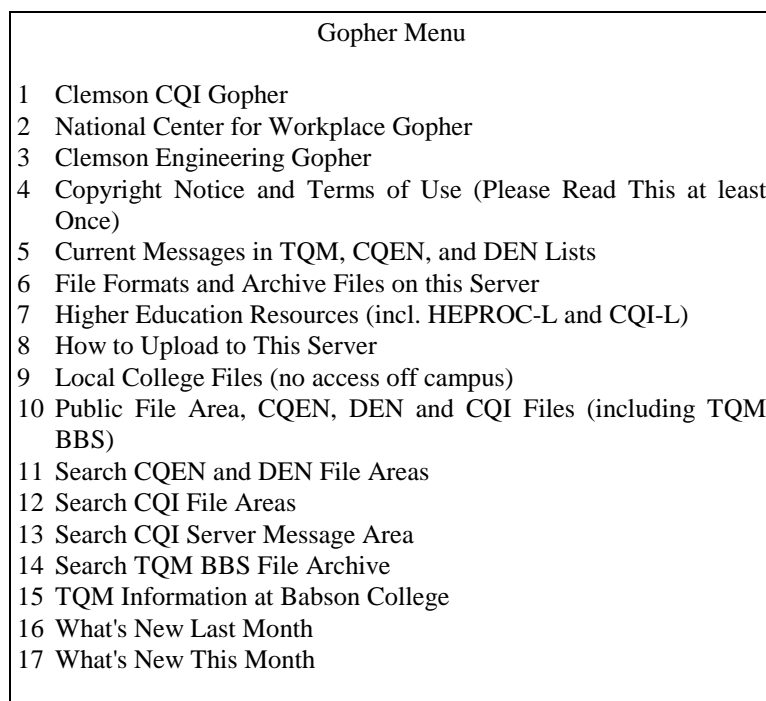
1. ábra: Keresés eredménye

## **Gopher**

A Gopher egy olyan rendszer, amelyet az információk elérésének, keresésének és letöltésének megkönnyítésére terveztek. A hálózat különböző pontjain üzemelő és egymással kapcsolatban levő kiszolgáló gépek alkotják. Használata

gyorsan megtanulható, szöveges képernyőkezeléssel dolgozik, ennek következtében azok a felhasználók is alkalmazhatják, akik kis adatátviteli sebességű vonalon kapcsolódnak a rendszerhez. Egy fastruktúraszerű menürendszerben keresgélhetünk, azaz egy menüpont kiválasztása esetén egy további almenübe jutunk, egy állomány tartalmát tekinthetjük meg, esetleg másolhatjuk le saját gépünkre, vagy egy másik kiszolgálógépre kapcsolódunk át, sokszor anélkül, hogy erről tudomást szereznénk. A menüket és almenüket Gopher könyvtáraknak nevezik. Az, hogy mi jelenik meg a menüben az az adott gép Gopher adminisztrátorától függ. Nagyobb részét szöveges állomány formájában tárolt hasznos információk, képek, program archívumok, kapcsolódási pontok könyvtári keresőrendszerekhez, törvénytárakhoz és egyéb adatbázisokhoz.

A menürendszerben való bolyongást egy Veronica nevű keresőrendszer segíti, mely összeállít egy listát (menüt) a Gopher rendszerek azon menüpontjaiból, melyekben az általunk megadott szöveg megtalálható. Egy ilyen keresés eredményeként előállított lista első oldalát láthatjuk az 1. ábrán. A Veronica nem található meg minden Gopher szerveren, de ha már bejutottunk a rendszerbe könnyen átkapcsolódhatunk pl. a *gopher.sunet.se* gépre - ahol ez a szolgáltatás rendelkezésre áll - az o billentyű lenyomásával, és a megjelenő dialógusablakba beírva a fenti címet és szükség esetén a csatlakozási portot.



2. ábra: Clemson University Gopher szerverének főmenüje

A Gopher rendszerhez való kapcsolódásnak általában két lehetséges útja van, vagy terminálként bejelentkezünk egy nyilvános kiszolgáló gépre (pl. a *mars.iif.hu* , azonosító: *gopher*, jelszó *gopher*), vagy rendelkezünk egy saját

Gopher kliens programmal, ami maga építi fel a kapcsolatot a kiszolgáló programmal. Minőségügyi szempontból érdekes Gopher szerverek:

### **American Society for Quality Control (ASQC)**

Cím: *tfnet.ils.unc.edu/Business/professional\_organisations/ASQC*  
Témakör: a szervezet ismertetése, rendezvények

### **Babson College, Massachusetts**

Cím: *gopher.babson.edu*  
Témakör: minőségbiztosítás az oktatásban

### **Clemson University**

Cím: *deming.eng.clemson.edu*  
Témakör: TQM-el kapcsolatos általános kérdések, minőségirányítás a felsőoktatásban, CQI, a Washington-i TQMBBS-ről tükrözött (másolt) állományok

### **Newcastle University**

Cím: *gopher.ncl.ac.uk*  
Témakör: TQM-el kapcsolatos általános kérdések

### **Titlenet**

Cím: *gopher.infor.com*  
Témakör: ismertető egy sor kiadó által megjelentetett könyvekről, folyóiratokról

### **University of Texas Quality Center, Austin**

Cím: *ftp.cc.utexas.edu:3003/pub/utqc*  
Témakör: TQM alapelvek, TQM az oktatásban, üzleti életben, kormányzati munkában

A felsorolásban az INTERNET cím után megadott szám a csatlakozási portot, míg a / jelekkel teletűzdelt karaktorsor a kívánt információt tartalmazó Gopher könyvtár elérési útvonalát jelöli.

## **World Wide Web (WWW, W3)**

A WWW a legújabb hálózati "csoda". Kielégíti a könnyen kezelhető grafikus felhasználói felületekhez szokott alkalmazókat is. Bár készültek hozzá szöveges képernyőt használó programok is (pl. Lynx), de a szolgáltatások teljes tárházát csak valamilyen Windows-os környezetben működő (X-Windows, OpenWindows, MS Windows, stb.) grafikus nézegető programmal érhetjük el. A rendszer némileg hasonlít a Gopherhez, itt is vannak kiszolgálógépek, melyeken fut egy szerver program, ami az érdekes információt ún. lapok formájában kezeli. A lapokon grafika és/vagy szöveg jelenik meg. Az összeköttetés a különböző lapok között ún. hiperkapcsok (hiperlinkek)

segítségével valósul meg, ami a laikus felhasználó számára azt jelenti, hogy egy-egy kiemelt szövegrészre, képre rákattintva az egérrel az adott szöveghez, témához kapcsolódó kiegészítés, magyarázat, esetleg mozgókép jelenik meg egy új lap formájában. Az új lap lehet akár egy olyan gépen is, amely a világ másik végén működik. Az eredmény nagyon látványos és élvezetes, de egyben nagy mennyiségű adat átvitelét is jelenti, azaz ha nem rendelkezünk legalább 64 kbit-es adatátviteli vonallal, akkor nyugodtan elmehetünk kávézni míg a következő lap megérkezik a hálózaton. Általában egy országon belül az információk (lapok) kapcsolódása hierarchikus felépítésű, azaz van egy nemzeti honlap, amiről elérhetjük az egyes intézmények saját hon(fő)lapját, stb. Amennyiben ismerjük az egyes lapok címét és nevét, akkor természetesen közvetlenül is rájuk kapcsolódhatunk. A rendszer eléréséhez rendelkezniünk kell egy nézegető programmal (pl. NCSA Mosaic, Netscape), mely megteremti a kapcsolatot a WWW szerverrel és letölti a kívánt lapot. A WWW nézegető programok általában képesek a Gopher rendszer elérésére is, egyes lapokról pedig ftp (állomány) archívumok, sőt levelezési listák is elérhetők.

Ha a WWW világában szeretnénk valamilyen témakör (kulcsszó) szerint keresgélni, segítségünkre lehet a University of Geneva's Centre Universitaire d'Informatique által üzemeltetett szolgáltatás. Felhívható a <http://cuiwww.unige.ch/w3catalog> címen. Egy másik kereső rendszer, ami a Gopher anyagok közötti keresést is lehetővé teszi, a Texas-i Microelectronics and Computer Technology Corp. által üzemeltetett szolgáltatás a <http://galaxy.einet.net/> címen. A keresett szó mellett azt is meg kell adni, hogy hol keressen a rendszer (WWW, Gopher, mindkettő).

Minőségügyi szempontból érdekes WWW lapok:

### **Total Quality Resource Center**

Cím: <http://www.dbainc.com/dba/>

Témakör: TQM oktatása és gyakorlata

### **Clemson University**

Cím: <http://deming.eng.clemson.edu>

Témakör: TQM-el kapcsolatos általános kérdések

### **Creacon**

Cím: <http://www.xnet.com/~creacon/Q4Q>

Témakör: TQM-el kapcsolatos általános kérdések

### **Software Engineering Institute**

Cím: <http://www.sei.cmu.edu>

Témakör: SEI kiadványok

## **Összefoglalás**

Ma már szinte minden felsőoktatási intézmény és kutatóintézet rendelkezik X.25 csatlakozással, esetleg már az INTERNET tagja. A tudományos élet mellett azonban a nyereségérdekelt tevékenység is megjelent a Hálózaton. Egyre több cég és magánszemély érzi szükségét annak, hogy az új média szinte határtalan lehetőségeit kihasználva információkat szerezzen, reklámozza magát partnereket, vevőket szerezzen termékei, szolgáltatásai számára.

A cikkben ismertetett lehetőségek csak egy nagyon kis szeletet képviselnek az elérhető minőségüggyel kapcsolatos információk tömegéből, de nem is volt célunk a teljes részletesség, csupán egy kiinduló pontot kívántunk nyújtani a téma iránt érdeklődők számára. Remélhetőleg előbb-utóbb hasonló magyar minőségügyi információforrások működéséről is beszámolhatunk.

## **Irodalom**

- [1] Adam Gaffin: Nagy INTERNET kalauz mindenkinek v.2.31(fordította Drótos László),IIFP (elektronikus kiadás),1994
- [2] Varga Szabolcs: Hogyan kapcsolódjunk rá az INTERNET-re?, PC-World, 1995 február, 40-49 old.